

Datum
2021-05-17
Vår referens
Ulrika Glaser
Utvecklingssekreterare
ulrika.glaser@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Uppdrag från Kommunfullmäktige - § 300 Motion av Linda Obiedzinski (M) angående en arbetsintegrerad förskollärarytbildning FSKF-2021-565

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige av Linda Obiedzinski (M) förslås att en arbetsintegrerad förskollärarytbildning startas i samarbete med Malmö Universitet, med syftet att öka andelen förskollärare. Med anledning av motionen har förskolenämnden fått i uppdrag av kommunfullmäktige att utreda möjligheterna till en sådan utbildning. I detta ärende bifogas utredningen om arbetsintegrerad förskollärarytbildning. Nedan följer en sammanfattning av utredningen.

Förslag till beslut

1. Förskolenämnden godkänner rapporten och översänder den till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Kommunfullmäktige § 300 Motion av Linda Obiedzinski (M) angående en arbetsintegrerad förskollärarytbildning
- Protokollsutdrag Kommunfullmäktige § 300 Motion av Linda Obiedzinski (M) angående en arbetsintegrerad förskollärarytbildning
- G-Tjänsteskrivelse Förskolenämnden 210526 Uppdrag från Kommunfullmäktige - § 300 Motion av Linda Obiedzinski (M) angående en arbetsintegrerad förskollärarytbildning
- Utredning arbetsintegrerad förskollärarytbildning

Beslutsplanering

Ordförandeberedning FSKN 2021-05-17
Förskolenämnden 2021-05-26

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Sammanfattning av utredningen om arbetsintegrerad förskollärarytbildning

I en motion till kommunfullmäktige av Linda Obiedzinski (M) förslås att en arbetsintegrerad förskollärarytbildning startas i samarbete med Malmö universitet, med syftet att öka andelen förskollärare. Med anledning av motionen har förskolenämnden fått i uppdrag av

kommunfullmäktige att utreda möjligheterna till en sådan utbildning. I uppdraget ingår även att återkomma till kommunstyrelsen med förslag på genomförande.

Syftet med utredningen är att belysa förutsättningarna för att genomföra arbetsintegrerad förskollärarytutbildning i samarbete med Malmö universitet. Inledningsvis kan konstateras att två olika alternativ kan komma i fråga. Dels om en variant som erbjuds som en del i universitetets ordinarie utbud och som bekostas av universitetet och är sökbar för alla behöriga, dels en variant som anordnas i form av uppdragsutbildning, dvs anordnas för medarbetare i Malmö stads förskoleförvaltning och bekostas av den samma. Utredningen belyser båda varianterna. Syftet är även att ta tillvara erfarenheter från liknande satsningar samt att kartlägga relevanta utbildningsalternativ. Det är likaså att klarlägga behov av och formerna för fortsatt arbete.

En arbetsintegrerad förskollärarytutbildning kan startas tidigast 2024

Av utredningen framgår att Malmö universitet för närvarande inte har möjligheter att initiera en arbetsintegrerad förskollärarytutbildning, utan istället behöver prioritera arbetet med andra alternativa utbildningsvägar till förskollärare. En möjlig start för en arbetsintegrerad förskollärarytutbildning skulle kunna ske först höstterminen 2024. Detta gäller oavsett om utbildningen erbjuds som en del i universitetets ordinarie utbud eller om den anordnas som en uppdragsutbildning.

Ett nytt alternativ innebär att platserna på reguljärt förskollärarytprogram minskas

Utredningen visar även att i det fall en arbetsintegrerad förskollärarytutbildning anordnas behöver antalet platser på den reguljära utbildningen minska med motsvarande antal platser. Inom ramen för Malmö universitets budget, och resurser som tillgång till personal och lokaler, går det enligt universitetet inte att anordna en arbetsintegrerad förskollärarytutbildning *utöver* de redan befintliga utbildningsalternativen. Alternativet skulle därmed *inte* resultera i fler examinerade förskollärare från Malmö universitet.

Behovet av en uppdragsutbildning är begränsat, då ett flertal alternativa utbildningsvägar redan finns

Av de två alternativa formerna för en arbetslivsintegrerad förskollärarytutbildning, visar utredningen att uppdragsutbildning för medarbetare inom förvaltningen inte är ett relevant alternativ. Det beror framför allt på att andra alternativ redan finns som medför lägre kostnader för huvudmannen.

Om en arbetsintegrerad utbildning anordnas i form av en uppdragsutbildning skulle den innebära en ökad kostnad. Den exakta kostnaden skulle vara en fråga för framtida förhandlingar med Malmö universitet, men en grov uppskattning utifrån den omvärldsbevakning som genomförts handlar om en kostnad på ca 2,5 – 3,5 mkr för 20 platser.¹ Det finns en möjlighet att ansöka om medel från omställningsfonden för utbildningskostnaden men det finns inte någon garanti för beviljande.

¹ Utgångspunkten har här främst tagits i grundskoleförvaltningens uppdragsutbildning till grundlärare med inriktning mot fritidshem vid Högskolan i Kristianstad. Varje utbildningsplats kostade 115 000 kronor. Därutöver tillkom kostnad för litteratur, mentorskap från seniora lärare och viss administrativ samordning. I dagsläget har denna uppdragsutbildning, som lett till cirka 100 legitimerade fritidslärare, kostat totalt 15 miljoner kronor.

En rad olika utbildningsvägar finns dessutom redan för den som vill utbilda sig till förskollärare och som har tidigare erfarenhet av att arbeta i förskola och/eller akademiska meriter av relevans för arbete i förskola. Genom olika initiativ på nationell och regional nivå finns med andra ord redan flera vägar in i förskolläraryrket, med möjligheter att arbeta och studera parallellt. För att nämna några exempel erbjuds vid Malmö universitet både en flexibel förskolläraryrketutbildning (fö-flex) och en vidareutbildning till lärare (VAL) som riktar sig till blivande förskollärare, och där en utökning av antalet platser för närvarande pågår. Även vid Högskolan i Kristianstad erbjuds en flexibel förskolläraryrketutbildning. Från och med hösten 2021 erbjuder Göteborgs universitet en erfarenhetsbaserad, ortsoberoende förskolläraryrketutbildning helt på distans. Samtliga har inslag av validering som innebär att studietiden kan förkortas. En översikt av alternativa utbildningsvägar ges i tabellen nedan.

Tabell 1. Översikt över utbildningsalternativ

Utbildning	Behörighetskrav	Antagning	Utformning och längd
Förskolläraryrketutbildning, erfarenhetsbaserad, MAU (fö-flex)	Minst 5 års yrkeserfarenhet från förskola.	Varje vår (60 platser)	Heltidsstudier med möjlighet till validering. Till stor del distansstudier.
Förskolläraryrketutbildning, erfarenhetsbaserad, HKR	Minst 3 års yrkeserfarenhet från förskola.	Varje vår (60 platser)	Heltidsstudier med möjlighet till validering. Till stor del distansstudier.
Förskolläraryrketutbildning, erfarenhetsbaserad, GU	Minst 5 års yrkeserfarenhet från förskola.	Varje termin (30 platser)	Kan läsas på heltid eller halvtid, eller som kombination av hel- och halvtid. Valideringskrav. Ortsoberoende distansstudier.
Vidareutbildning av lärare, VAL	Minst 8 års yrkeserfarenhet från förskola samt har läst minst 30 hp relevanta för förskola.	Varje termin (Successiv utökning av antalet platser)	Efter valideringsprocess termin 1 får studenten en individuell studieplan vilken avgör utbildningens längd.
Utländska lärares vidareutbildning, ULV	Utländsk (förskol)lärarexamen.	Varje termin	Studenten får en individuell studieplan vilken avgör utbildningens längd.
Antagning senare delen av programmet	Påbörjad förskolläraryrketutbildning som kan fortsättas.	Varje termin	Utbildningens längd beror på tidigare studier.
Fler vägar in	Öppen för alla, men rekommenderas särskilt för dem som vill kvalificera sig för VAL eller de som vill kunna tillgodoräkna sig lästa kurser i en av de andra utbildningarna.	Varje termin	Enstaka kurser som kan tillgodoräknas helt eller delvis i senare utbildning.

Då en rad olika utbildningsalternativ redan erbjuds är därför behovet av ytterligare en arbetsintegrerad förskolläraryt utbildning för medarbetare med viss arbetslivserfarenhet och/eller vissa tidigare högskolestudier begränsat. Inom förvaltningen finns samtidigt barnskötare och pedagoger som saknar tillräcklig lång arbetslivserfarenhet eller högskolestudier för att kvalificera sig till de utbildningsalternativ som nämnts. För dessa finns dock förberedande alternativ inom ramen för den nationella satsningen ”Fler vägar in”, där kortare kurser med flexibelt upplägg av relevans för en framtida lärar- eller förskollärarexamen erbjuds.

De befintliga alternativa utbildningsvägar som direkt eller på sikt leder fram till en förskollärarexamen, bedöms med andra ord vara tillräckliga och dessutom ur flertalet aspekter mer attraktiva för såväl den enskilde medarbetaren som för förskoleförvaltningen.

Ett alternativ som bör prövas är en arbetsintegrerad förskolläraryt utbildning som anordnas av Malmö universitet inom ramen för ordinarie utbud

Som tidigare framgått visar utredningen att en arbetsintegrerad utbildning i samverkan med Malmö universitet inte skulle leda till fler förskolläraryt studenter, då det skulle innebära en minskning av antalet studenter inom den reguljära förskolläraryt utbildningen.

Trots det finns det faktorer som talar för att förskoleförvaltningen bör verka för en arbetsintegrerad förskolläraryt utbildning som ett ytterligare alternativ inom ramen för Malmö universitets ordinarie utbud. Det vill säga en utbildning som därmed är sökbar för alla behöriga, utan krav på tidigare yrkeserfarenhet från förskola.

För det första har arbetsintegrerade lärarutbildningar visat sig attrahera yrkesväxlare och personer som inte redan befinner sig inom skolvärlden, vilket är målgrupper som torde vara intressanta även för förskoleförvaltningen genom att de vidgar rekryteringsbasen.

För det andra har arbetsintegrerade lärarutbildningar visat sig ha ett mycket högt söktryck, med ett höjt meritvärde (intagningspoäng) som följd. Skulle en arbetsintegrerad förskolläraryt utbildning, sökbar för alla, initieras vid Malmö universitet, finns det anledning att tro att meritvärdet blir högre även på denna variant. Med mer studiemotiverade studenter kan även genomströmningen förväntas öka.

Vanligtvis innebär arbetsintegrerad lärarutbildning att det första årets studier bedrivs på heltid. Om godkända resultat uppnåtts erbjuds sedan studenten en anställning på 50% hos aktuell huvudman, samtidigt som fortsatta studier bedrivs på 75%. Om modellen från lärarutbildningen följs innebär det att studenten anställs som obehörig förskolläraryt på en individuellt lönesatt utbildningstjänst med tillgång till stöd och handledning.² Även denna variant innebär således vissa kostnader för förskoleförvaltningen men av betydligt mindre omfattning då universitet står för själva utbildningskostnaden.

Förskoleförvaltningen fortsätter sondera möjligheterna

Denna variant av arbetsintegrerad förskolläraryt utbildning anordnas, likt de befintliga arbetsintegrerade lärarutbildningarna, i samverkan mellan lärosäte och skolhuvudmän. Om

² I Malmö stads fall kan ett alternativ vara en anställning som barnskötare eller pedagog. I det senare fallet dock endast om personen har tidigare akademiska meriter om minst 120 hp inom ett område som är relevant för förskolan.

utbildningen ska komma till stånd behöver således förskoleförvaltningen dels fortsätta diskussionen med Malmö universitet, dels sondera intresset hos andra skolhuvudmän i regionen. Det senare har redan initierats inom ramen för Skånes kommuner förvaltningschefs nätverk respektive Samverkansrådet för lärosäten syd och kommunala och fristående huvudmän.

Utredningen visar att en rad aspekter behöver beaktas i arbetet. Eftersom flera olika aktörer blir inblandade i en eventuell start av en arbetsintegrerad förskolläraryt utbildning är det nödvändigt att i god tid ha samverkat om olika överenskommelser, till exempel kring anställningsform, lönesättning, handledarskap och genomförande av VFU samt ställningstaganden vad gäller stödinsatser som exempelvis seniora mentorer. I utredningen ges en belysning av erfarenheter från grundskoleförvaltningen av arbetsintegrerade lärarutbildningar som kan tas tillvara i detta arbete.

Vidare behövs en fördjupad barnkonsekvensanalys kring de effekter en arbetsintegrerad förskolläraryt utbildning kan få för barnen. I en sådan analys bör framför allt hänsyn tas till att villkoren för yngre barns utbildning och relationsskapande skiljer sig från äldre barns. Därför behöver arbets- respektive studietid planeras med utgångspunkt i barnets bästa och förskoleutbildningens specifika villkor. I utredningen diskuteras viktiga aspekter att beakta i analysarbetet. Det gäller exempelvis att det är viktigt att säkerställa att pedagogens arbete och studier organiseras på sådant sätt att barnet får en kontinuitet och stabilitet i vardagen på förskolan, med ett rimligt antal relationer i förhållande till olika vuxna.

Preliminär tidplan för fortsatt arbete

En preliminär tidplan för fortsatt arbete för en eventuell arbetsintegrerad förskolläraryt utbildning har diskuterats tillsammans med ansvariga vid Malmö universitet. Nedan redovisas de förberedande insatser som behöver genomföras av förskoleförvaltningen respektive Malmö universitet inför en start höstterminen 2024.

Tabell 2. Preliminär tidplan för förberedande arbete inför en arbetslivsintegrerad förskolläraryt utbildning vid Malmö universitet

Tidpunkt	Aktiviteter
HT21-VT22	Malmö stad fortsätter sondera intresset hos andra skolhuvudmän inom ramen för Skånes kommuner och arbetar vidare med att utreda praktiska frågor som anställningsformer, lönesättning, kartläggning av aktuella mottagande förskolor och liknande samt genomför en barnkonsekvensanalys. Malmö universitet har fokus på att organisera utökad VAL och starta en utvecklad Fö-flex.
HT22	Malmö stad initierar samarbete mellan Malmö universitet och andra skolhuvudmän kring arbetsintegrerad utbildning för att komma överens om avtal mellan skolhuvudmän och lärosäte respektive behövliga insatser för information och förankring. Malmö universitet fortsätter arbetet med uppstart och uppföljning av VAL och ny Fö-flex. Påbörjar dessutom kontakter med kommuner i regionen samt arbetar med att planera för en arbetsintegrerad förskolläraryt utbildning med ett fungerande kurspaket och tar fram förslag på avtal i dialog med intresserade kommuner.

2023	Båda parter fortsätter det arbete som påbörjades HT22. Avtal på plats mellan Malmö universitet och aktuella skolhuvudmän.
VT24	Ansökan öppnas och intresserade studenter ansöker senast 15 april.
HT24	Antagning av första kullen.

Andra insatser som behövs i syfte att öka andelen förskollärare inom förskoleförvaltningen

Utredningen visar att, oavsett utfallet av arbetet för en arbetslivsintegrerad förskollärarytbildning, behöver förskoleförvaltningen fortsätta arbeta med ett antal insatser i syfte att främja en ökad andel förskollärare i Malmö stads förskolor.

För det första finns ett behov av att de lokala ledningsgrupperna aktivt informeras om de olika utbildningsvägar till förskollärare som finns och vilka som kan vara aktuella beroende på medarbetarens arbetslivserfarenhet och tidigare studier. Med mer kunskap kan rektor och den lokala ledningsgruppen dels få ökade möjligheter att göra prioriteringar av satsningar på kompetenshöjande åtgärder, dels kan biträdande rektorer bättre coacha medarbetarna i samband med det årliga medarbetarsamtalet. Ett arbete som redan initierats är att utveckla informationssidor på KomIn kring vilka utbildningsvägar som kan leda till förskollärexamen. Möjligheter till individuellt anpassad studievägledning med stöd av Malmö universitet uppmärksammas i samband med detta.

För det andra behöver förvaltningen prioritera handledarutbildning för förskollärare eftersom behovet av handledare i nuläget inte är tillgodosett. Om förbättrad information om utbildningsvägar leder till ett ökat antal studenter kommer fler utbildade handledare att behövas. Dessutom kan en förstärkt handledarkompetens komma att krävas då flera utbildningsvägar till förskollärare är förkortade och komprimerade.

För det tredje bör fortsatta uppföljningar ske av i vilken utsträckning de förskollärarytstudenter som gjort sin VFU i förvaltningen fortsätter som anställda i förskoleförvaltningen efter examen. En inledande kartläggning under våren 2021 visade att endast 50 procent av de studenter som gjorde sin VFU i förvaltningen och som avslutade sin förskollärarytutbildning i januari 2021 hade någon form av anställning i förvaltningen i mars. Motsvarande uppföljning behövs av medarbetare som gått alternativa förskollärarytutbildningar. Syftet är att ta del av de erfarenheter och perspektiv som ligger till grund för individens beslut att fortsätta sin karriär inom förvaltningen eller inte, och att aktivt söka vägar för att gynna fortsatt anställning inom förvaltningen.

För det fjärde är det viktigt att fortsätta arbetet med nationell påverkan för att öka antalet förskollärare. Som utredningen visat har Malmö universitet, av resursskäl, för närvarande inte möjlighet att utöka det totala antalet platser på förskollärarytutbildningen. Om en arbetsintegrerad förskollärarytutbildning inrättas innebär det att antalet platser på den reguljära utbildningen måste minskas. Detta är ett tydligt exempel på varför behovet av ytterligare statliga medel för att öka antalet utbildningsplatser på olika förskollärarytprogram bör påtalas.

Ansvariga

Ana Maria Deliv Avdelningschef
Peter Lindberg Förvaltningschef